

**ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
Кафедра публічного управління та адміністрування**

СУРІНА НАТАЛІЯ АНАТОЛІЇВНА

**СИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДИТИНСТВА В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Спеціальність: 281 Публічне управління та адміністрування

АВТОРЕФЕРАТ

магістерської роботи на здобуття наукового ступеня
магістра публічного управління

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Всебічний і гармонійний розвиток особистості дитини, створення належних умов для реалізації та захисту її прав і свобод – один з основних пріоритетів будь-якої сучасної демократичної та правової держави. Чинним законодавством України захист прав дітей, їх благополуччя визнаються загальнодержавними стратегічними цілями, що пояснюється визначальною роллю молодого покоління у гарантуванні життєздатності суспільства та прогнозуванні його розвитку.

В умовах соціально-економічних перетворень та ведення на частині території України військових дій, проблеми захисту прав дітей набувають особливої гостроти. Адже діти – це своєрідні індикатори, які визначають рівень добробуту й розвитку суспільства, вони дуже чутливо реагують на всі зміни, які відбуваються у житті держави, проте самостійно не можуть впливати на умови, в яких вони існують.

Незважаючи на значні зрушення, що відбулися у сфері охорони дитинства протягом останніх років, існуюча в Україні система захисту прав дітей не в змозі повною мірою забезпечити реалізацію їх прав. Це зумовлює необхідність поглибленого аналізу діяльності органів державної влади з цих питань у часовому вимірі та пошуку можливостей для створення нових, більш дієвих механізмів реалізації державної політики з питань правового захисту й соціальної підтримки дітей та сімей з дітьми.

Значний внесок у дослідження соціального захисту дитинства зробили як зарубіжні, так і вітчизняні науковці, серед яких можна назвати: В. Борденюка, Г. Бребана, В. Бабкіна, Ж. Ведель, І. Грицяка, В. Авер'янова, В. Бебика, О. Бориславську, Г. Атаманчука, Б. Гаєвського, А. Коваленко, Р. Колишко, А. Матвієнка, С. Махину, И. Трофимову, В. Халипова, Б. Гурне, С. Дубенка, В. Князева, В. Лугового, І. Надольного, Н. Нижника, О. Оболенського, Ю. Пахомова, О. Петришина, Г. Райта, С. Рябову, В. Сіренка, О. Скрипнюка, В.Цветкова, В. Скуратівського, Г. Щокіна М. Стрельбицького, В. Шаповала, та ін. Безпосередньо питання державної політики щодо захисту прав дітей, їх соціального благополуччя досліджували В. Довженко, З. Кияниця, Ю. Павленко, Л. Волинець, Н. Комарова, Ю. Парамонов; захист прав дітей з позиції міжнародного приватного права вивчали О. Гончаренко, Л. Красицька. Однак, незважаючи на накопичений досвід та значну кількість наукових праць як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників, на сьогодні необхідним є модернізація вітчизняної системи соціального захисту дитинства в умовах сучасних публічно-управлінських перетворень.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є характеристика вітчизняної

системи соціального захисту дитинства та здійснення ґрунтовного огляду перспектив її розвитку.

Для досягнення мети дослідження поставлено такі завдання:

- розглянути концептуальні засади системи соціального захисту дитинства в Україні;
- визначити організаційно-правові засади захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;
- охарактеризувати соціальний захист дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі таких, що можуть загрожувати їх життю та здоров'ю;
- окреслити взаємодію громадськості з органами влади у сфері захисту прав дітей;
- узагальнити іноземний досвід організації і реалізації соціального захисту дитинства;
- проаналізувати реформування закладів системи інституційного догляду та виховання дітей;
- визначити проблеми кадрового забезпечення державних органів і служб у сфері захисту дітей та сформулювати шляхи їх вирішення.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Предметом дослідження є система соціального захисту дітей в Україні.

Методи дослідження. Методологічну основу роботи складає сукупність загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Зокрема, для вирішення поставлених завдань у роботі використані такі методи, як аналіз, синтез, узагальнення, порівняння тощо. Формально-логічний метод використовувався при визначенні основних понять дослідження. Застосування історико-правового методу дозволило проаналізувати еволюцію Нормативно-правове регулювання соціального захисту дитинства. На основі сукупності порівняльно-правового і системно-функціонального методів охарактеризовано окремі аспекти функціонування вітчизняної системи соціального захисту дитинства. Використання системно-аналітичного методу дало змогу розглянути іноземний досвід організації і реалізації соціального захисту дитинства. За допомогою причинно-наслідкового аналізу, статистичного методу і методу групування обґрунтовано необхідність реформування закладів системи інституційного догляду та виховання дітей, визначено проблеми кадрового забезпечення державних органів і служб у сфері захисту дітей та сформульовано шляхи їх вирішення. На основі логічного і діалектичного методів зроблено висновки проведеного дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що в роботі визначено оптимальні підходи до розуміння поняття «соціальний захист дітей»; проаналізовано й систематизовано організаційно-правові механізми і процедури кадрового забезпечення сфери соціального захисту дитинства, які на сьогодні значно відстають від інституційного становлення органів державної влади та органів місцевого самоврядування, державного і недержавного секторів економіки; обґрунтовано необхідність реформування вітчизняних закладів системи інституційного догляду та виховання дітей; сформульовано рекомендації щодо вдосконалення системи соціального захисту дітей в частині розподілу місій і повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що матеріали дослідження можуть використовуватися: у науково-дослідній діяльності – для подальшого опрацювання загальних і спеціальних питань соціально-економічного і правового характерів стосовно захисту дитинства в Україні у світлі нових публічно-управлінських перетворень; у практичній діяльності – для тісної співпраці громадськості з органами влади у сфері захисту прав дітей з метою удосконалення вітчизняної системи захисту соціального дитинства, здійснення реформування закладів системи інституційного догляду та виховання дітей з урахуванням інноваційних підходів, можливостей самої держави та потреб українського суспільства.

Публікації. Основні положення та висновки дослідження знайшли своє відображення в одній науковій статті на тему: «Сучасний стан вітчизняної система соціального захисту дитинства та перспективи її розвитку (на прикладі Миколаївської області)» (Публічне управління та регіональний розвиток) (у друці).

Структура магістерської роботи обумовлена метою, завданнями і логікою дослідження і складається зі вступу, трьох розділів, які об'єднують дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи складає 112 сторінок, основного тексту – 89 сторінки. Список використаних джерел налічує 96 найменувань. Робота містить 5 рисунків та 3 додатки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і рівень розробленості обраної теми; визначено мету й основні завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; описано наукову новизну; встановлено практичне значення одержаних результатів магістерської роботи; вказано

одну публікацію; зазначено структуру й обсяги роботи.

У першому розділі *«Концептуальні засади системи соціального захисту дитинства в Україні»* розглянуто концептуальні засади системи соціального захисту дитинства в Україні.

Підрозділ 1.1. «Сутність поняття «соціальний захист дитинства» розкрито сутність поняття «соціальний захист дитинства». З'ясовано, що на разі відсутня єдина думка стосовно трактування цього поняття, на законодавчому рівні воно також не закріплено. За аналогією із законодавством щодо соціального захисту військовослужбовців, соціальний захист дитинства визначено як діяльність держави, спрямовану на встановлення системи правових і соціальних гарантій, що забезпечують реалізацію конституційних прав і свобод задоволення матеріальних і духовних потреб дітей відповідно до особливого їх становища, статусу в суспільстві.

У підрозділі 1.2. «Становлення вітчизняної системи соціального захисту дитинства» розглянуто становлення вітчизняної системи соціального захисту дитинства. З'ясовано, що наразі вітчизняна система соціального захисту дітей не відповідає всім потребам українського населення та України, загалом, як сучасної європейської країни. Попри всі докладені зусилля, наша держава займає низькі позиції у світових рейтингах забезпеченості матеріальних і духовних потреб дітей, повною мірою не виконує взяті на себе зобов'язання, спрямовані на забезпечення правових і соціальних гарантій прав дітей.

У підрозділі 1.3. «Нормативно-правове регулювання соціального захисту дитинства» досліджено нормативно-правове регулювання соціального захисту дитинства. Встановлено, що за роки незалежності України у вирішенні питань соціального захисту дітей ратифіковано низку міжнародних нормативно-правових актів, прийнято векторні вітчизняні закони та інші правові документи, вивчається та застосовується кращий іноземний досвід розвинутих країн світу в побудові сучасної національної системи охорони дитинства тощо. Також вжито суттєвих заходів щодо запровадження в країні проактивної соціальної політики стосовно сімей, які виховують дітей.

У другому розділі *«Окремі аспекти функціонування вітчизняної системи соціального захисту дитинства»* проаналізовано окремі аспекти функціонування вітчизняної системи соціального захисту дитинства.

У підрозділі 2.1. «Організаційно-правові засади захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» визначено організаційно-правові засади захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. З'ясовано, що наразі в державі створено розгалужену систему державних органів, на які покладено обов'язок піклуватися

про таких дітей. Зокрема, це служби у справах дітей, органи опіки та піклування, органи освіти та науки, охорони здоров'я, управління (відділи) у справах молоді та спорту, управління соціального захисту населення, центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Встановлено, що упродовж останніх років Україною досягнуто певного прогресу у сфері соціального захисту дітей та сімей з дітьми, зокрема, підвищено розмір державної допомоги при народженні дитини, запроваджено державну допомогу при усиновленні дитини, створено єдину базу даних дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, усунуто дискримінацію у фінансуванні утримання таких дітей залежно від форми влаштування, визначено порядок провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, запроваджено правовий інститут Уповноваженого Президента України з прав дитини тощо.

У підрозділі 2.2. «Соціальний захист дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі таких, що можуть загрожувати їх життю та здоров'ю» охарактеризовано соціальний захист дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі таких, що можуть загрожувати їх життю та здоров'ю, що представляє собою сукупність заходів, спрямованих на забезпечення умов для повноцінного життя та розвитку дитини. Зроблено висновок, що здійснення таких заходів можливе лише у налагодженій співпраці служб у справах дітей, органів освіти, охорони здоров'я, соціальної політики, правоохоронних органів, недержавних організацій та громадян. Акцентовано увагу, що важливу роль у питанні захисту дітей відіграють будинки-дитини, будинки-інтернати, приймальники-розподільники для дітей, притулки для дітей, центри соціально-психологічної реабілітації дітей, тобто всі установи, які ми називаємо закладами соціального захисту дітей.

У підрозділі 2.3. «Взаємодія громадськості з органами влади у сфері захисту прав дітей» окреслено взаємодію громадськості з органами влади у сфері захисту прав дітей. Встановлено, що Кабінетом Міністрів України на чолі з іншими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування здійснено важливі кроки стосовно участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики у сфері соціального захисту дітей. Узагальнено, що здійснення такої політики держави із залученням до активної участі громадян дозволяє підвищити якість і легітимність управлінських рішень, запобігти зловживанню владою, сприяє налагодженню конструктивного співробітництва між владою і громадянами.

У підрозділі 2.4. «Іноземний досвід організації і реалізації соціального захисту дитинства» узагальнено іноземний досвід організації і реалізації соціального захисту дитинства. Встановлено, що сучасні тенденції розвитку іноземних систем соціального

захисту чітко прокладають курс на залучення до вирішення проблем дітей недержавних інститутів суспільства, в тому числі шляхом створення і надання податкових пільг для стимулювання неурядових фондів соціального забезпечення. Обґрунтовано, що саме такий підхід є кардинально новим орієнтиром для України в питанні соціального захисту дитинства.

У третьому розділі *«Удосконалення системи соціального захисту дитинства в Україні на сучасному етапі (на прикладі Миколаївської області)»* розглянуто удосконалення системи соціального захисту дитинства в Україні на сучасному етапі (на прикладі Миколаївської області).

У підрозділі 3.1. *«Реформування закладів системи інституційного догляду та виховання дітей»* проаналізовано реформування закладів системи інституційного догляду та виховання дітей. Встановлено, що деінституціалізація має на меті запровадження змін у системі захисту дитинства, орієнтованих передусім на збереження та підтримку сім'ї, якнайкраще забезпечення прав та інтересів дитини. Така політика є умовою для проведення реформ, які спрямовані на зменшення рівня сирітства в країні. Доведено, що для вирішення проблеми інтернатного догляду необхідно забезпечити всебічну підтримку сім'ї державою та доступ до соціальних послуг для сімей з дітьми за місцем проживання. При цьому обґрунтовано, що інтернатний догляд може бути подоланий тільки через комплексний підхід, коли до вирішення проблеми будуть залучені сім'ї з дітьми, держава та всі члени суспільства.

У підрозділі 3.2. *«Проблеми кадрового забезпечення державних органів та служб у сфері захисту дітей та шляхи їх вирішення»* визначено проблеми кадрового забезпечення державних органів і служб у сфері захисту дітей та сформульовано шляхи їх вирішення. З'ясовано, що основними проблемами кадрового забезпечення державних органів і служб у сфері захисту дітей є: постійна наявність вакантних посад сфери захисту дитинства, плинність кадрів, недостатня заробітна плата, відсутність системи професійно-посадового просування, зниження престижу держслужби, надмірне навантаження на спеціалістів, відсутність програми фахової підготовки. Запропоновано, на основі аналізу нормативно-правової бази та реальної ситуації в Миколаївській області щодо стану кадрового забезпечення досліджуваної сфери, ряд заходів, які, на нашу думку, матимуть позитивний вплив на забезпечення окресленої сфери відповідними висококваліфікованими кадрами.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі охарактеризовано вітчизняну систему соціального захисту дитинства та здійснено ґрунтовний огляд перспектив її розвитку. Отриманні результати в процесі дослідження дають змогу сформулювати такі висновки і пропозиції:

1. На сьогодні немає єдиного підходу до розуміння поняття «соціальний захист дитинства», на законодавчому рівні воно також не знайшло свого відображення. Найбільш загально цей термін можна охарактеризувати як діяльність держави, спрямовану на забезпечення процесу формування і розвитку повноцінної особистості дитини (особи, яка не досягла 18 років), виявлення і нейтралізацію негативних факторів, що впливають на її особистість, створення належних умов для нормального її самовизначення й утвердження у житті. В Україні, від самого початку її незалежності, значна увага приділяється становищу дітей, їх соціальному і правовому захисту. За минулі роки створено низьку публічно-владних інституцій щодо соціального захисту дітей, розроблено і впроваджено не один десяток спеціальних державних і регіональних програм по охороні дитинства. У сфері соціального захисту дітей та сімей з дітьми досягнуто певного прогресу, передусім щодо виплати державної допомоги. Також вживаються суттєві заходи щодо запровадження в Україні проактивної соціальної політики стосовно сімей, які виховують дітей. Окрім того, за роки незалежності України у вирішенні питань соціального захисту дітей ратифіковано низьку міжнародних нормативно-правових актів, прийнято векторні вітчизняні закони та інші нормативні документи. Однак, незважаючи на це, українське законодавство щодо прав дитини залишається декларативним, більш того, не всі права дитини, визначені Конвенцією ООН про права дитини, забезпечені відповідними законами. У державі відсутній системний підхід до врахування думки дитини на всіх рівнях суспільного життя. Тож, ми вважаємо, що для Української держави залишається серйозним питанням практичної реалізації рекомендацій, які надаються моніторинговими структурами ООН та Ради Європи. На цю проблему має реагувати не лише керівництво Міністерства соціальної політики України, але й Кабінету Міністрів України, відповідних центральних органів виконавчої влади, обласних та районних місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, Генеральної прокуратури та судової влади, також Президент України та депутати Верховної Ради України.

2. Соціальний захист дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування став одним із основних напрямів внутрішньої політики країни. Наразі в державі створено розгалужену систему державних органів, на які покладено обов'язок піклуватися про таких дітей. Зокрема, це служби у справах дітей, органи опіки та піклування, управління

(відділи) у справах молоді та спорту, управління соціального захисту населення, центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, а також освітні й наукові заклади, установи охорони здоров'я. При цьому за роки існування системи служб у справах дітей була створена потужна нормативно-правова база для їх роботи, проте і до цього часу вона не в повній мірі охоплює величезне розмаїття конкретних життєвих ситуацій, які виникають при виконанні державними службовцями та посадовими особами органів місцевого самоврядування своїх обов'язків із захисту прав дітей. Упродовж останніх років Україною досягнуто певного прогресу у сфері соціального захисту дітей та сімей з дітьми, зокрема, підвищено розмір державної допомоги при народженні дитини, запроваджено державну допомогу при усиновленні дитини, створено єдину базу даних дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, усунуто дискримінацію у фінансуванні утримання таких дітей залежно від форми влаштування, визначено порядок провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, запроваджено правовий інститут Уповноваженого Президента України з прав дитини тощо. Вперше за роки незалежності нашої держави питання забезпечення житлом дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування почало вирішуватися системно та ефективно. Як наслідок, вжиті заходи дозволили зменшити кількість безпритульних дітей, активізувати усиновлення дітей громадянами України.

3. Соціальний захист дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі таких, що можуть загрожувати їх життю та здоров'ю представляє собою сукупність заходів, спрямованих на забезпечення умов для повноцінного життя та розвитку дитини. Здійснення таких заходів можливе лише у налагодженій комплексній співпраці служб у справах дітей, органів соціальної політики та правоохоронних органів, закладів освіти й охорони здоров'я, недержавних організацій і громадян. Також слід докласти зусиль органам влади і місцевого самоврядування, громадськості, самим батькам щодо відновлення функцій сімей, які через соціально-економічні, соціально-психологічні та інші негаразди, розгублені, втратили або ненавчені навичкам організації побуту, створення умов для самих себе та власних дітей. Важливу роль у питанні захисту дітей відіграють, зокрема, і будинки-дитини, будинки-інтернати, приймальники-розподільники для дітей, притулки для дітей, центри соціально-психологічної реабілітації дітей.

4. Останнім часом Кабінетом Міністрів України на чолі з іншими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування здійснено важливі кроки стосовно участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики у сфері соціального захисту дітей. Здійснення такої політики держави із залученням до активної участі громадян дозволяє підвищити якість і легітимність управлінських рішень, запобігти

зловживанню владою, сприяє налагодженню конструктивного співробітництва між владою і громадянами.

5. Різні країни світу мають власні традиції становлення і розвитку національної системи захисту дитинства, більшість з яких впроваджують політику де інституалізації, що спрямована на зменшення сирітства, поліпшення механізмів державного регулювання системи опіки та піклування, з обов'язковим урахуванням індивідуальних потреб дітей. До речі, саме скандинавські країни за рівнем соціального забезпечення населення через домінування державної моделі його організації є найбільш соціально орієнтованими у питанні соціального захисту дитинства. Окрім того, сучасні тенденції розвитку іноземних систем соціального захисту чітко прокладають курс на залучення до вирішення проблем дітей недержавних інститутів суспільства, в тому числі шляхом створення і надання податкових пільг для стимулювання неурядових фондів соціального забезпечення. Саме такі підходи у вирішенні питань соціального захисту дитинства є кардинально новим орієнтиром для України, що можуть бути в подальшому адаптовані до вітчизняних реалій.

6. Наразі в Україні завершується I етап виконання Національної стратегії реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017–2026 роки, що має на меті запровадження змін у системі захисту дитинства, орієнтованих передусім на збереження та підтримку сім'ї, якнайкраще забезпечення прав та інтересів дитини. Вважаємо, що для успішної реалізації реформи закладів системи інституційного догляду та виховання дітей варто вжити таких заходів як:

- залучати батьків та територіальні громади до відшкодування витрат на утримання дитини у відповідних закладах. Вважаємо, що такий крок влади змусить батьків реально оцінювати потребу у перебуванні дитини в інституції, а владних представників територіальних громад – взяти на себе відповідальність за своїх неповнолітніх мешканців, працювати з батьками, запроваджувати необхідні послуги на місцях;

- поновити в дії вимогу щодо необхідності розгляду на засіданні комісії з питань захисту дитини питання щодо обґрунтованості обставин, за яких відсутні можливості для здобуття дитиною повної загальної середньої освіти за місцем проживання (перебування), та доцільності влаштування дитини до інтернатного закладу за заявою батьків із визначенням строку її перебування в такому закладі;

- розробити стандарт оцінювання діяльності органів опіки та піклування із передбаченням відповідальності голів відповідних органів за невжиття заходів щодо влаштування дитини-сироти і дитини, позбавленої батьківського піклування, до сімейних та інших форм виховання, наближених до сімейних;

- організовувати гарячі сніданки та обіди в школі як підтримку малозабезпечених сімей, оскільки батьки наважуються віддати дитину до інтернату через те, що не спроможні забезпечити її харчуванням;

- упорядкувати належним чином діяльність груп подовженого дня в закладах освіти із забезпеченням харчування дітей та охоплення їх гуртковою роботою і позашкільною освітою, що дозволить зменшити відсоток інтернованих дітей, батьки яких через графік роботи, інші обставини не можуть забирати дитину вдень;

- організовувати підвезення дітей до школи (шкільний автобус, послуга соціального таксі тощо) – дає змогу дитині щоденно відвідувати школу та повертатися додому, а бути інтернованою в закладі;

- запровадити послугу попередження та раннього втручання. Це, на нашу думку, дозволить батькам з дитиною від народження до 4-х років, яка має інвалідність, порушення розвитку чи ризик їх виникнення: постійно перебувати разом з дитиною; безпосередньо брати участь в реабілітаційних заходах для дитини; набути навичок, необхідних для забезпечення кращих умов для збереження здоров'я дитини, її розвитку і освіти, запобігти прогресуванню розладів;

- будувати ефективну комунікацію та підвищувати рівень обізнаності про цілі й переваги реформи закладів системи інституційного догляду та виховання дітей для сімей, громад та керівників інституцій.

7. Питання кадрового забезпечення державних органів і служб у сфері захисту дітей попри всі зусилля залишаються не вирішеними. Серед таких проблемних питань можна назвати: 1) постійну наявність вакантних посад сфери захисту дитинства; 2) плінність кадрів; 3) незначний розмір заробітної плати; 4) відсутність системи професійно-посадового просування та якісної фахової підготовки державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування; 5) зниження престижу державної служби та служби в органах місцевого самоврядування; 6) надмірне навантаження на спеціалістів тощо. Враховуючи окреслені проблеми та проаналізувавши нормативно-правову базу і реальну ситуацію в Миколаївській області щодо стану кадрового забезпечення досліджуваної сфери, пропонуємо вжити наступні заходи, які, на нашу думку, матимуть позитивний вплив на забезпечення окресленої сфери відповідними висококваліфікованими кадрами:

- забезпечити спеціалістам належне матеріальне забезпечення;
- затвердити відсутній наразі показник щодо визначення кількісного складу сектору/відділу захисту прав, свобод та законних інтересів дітей служби у справах дітей;

- розробити та затвердити типову програму навчання для новопризначених спеціалістів, примірні плани стажування таких фахівців;
- звільнити структурні підрозділи від здійснення роботи кадрової та бухгалтерської служб шляхом централізації вказаних служб;
- на законодавчому рівні визначити повноваження служб у справах дітей сільських, селищних рад об'єднаних територіальних громад, міських, міст обласного значення рад, райдержадміністрацій обласних адміністрацій;
- забезпечити перенавчання та перекваліфікацію спеціалістів сфери захисту прав дітей у разі реорганізації, реформування установ і закладів.

Вважаємо, що комплексна реалізація зазначених вище заходів, із забезпеченням їх належної фінансової підтримки, сприятиме вирішенню проблеми кадрового забезпечення державних органів і служб у сфері захисту дітей та, в цілому, покращить вітчизняну систему соціального захисту дитинства.

АНОТАЦІЯ

Суріна Н.А. Система соціального захисту дитинства в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку – На правах рукопису.

Магістерська робота на здобуття освітнього ступеню «магістр». Чорноморський національний університет імені Петра Могили. – Миколаїв, 2019.

Магістерську роботу присвячено характеристиці вітчизняної системи соціального захисту дитинства та здійсненню ґрунтовного огляду перспектив її розвитку. У вступі обґрунтовано актуальність та рівень дослідженості теми; окреслено мету та основні завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження; описано наукову новизну; встановлено практичне значення отриманих результатів магістерської роботи; вказано одну публікацію; зазначено структуру та обсяг роботи. Робота розпочинається із уточнення базових понять дослідження; розгляду становлення вітчизняної системи соціального захисту дитинства; систематизації нормативно-правового регулювання соціального захисту дитинства. Основна частина дослідження присвячена аналізу окремих аспектів функціонування вітчизняної системи соціального захисту дитинства. Визначено організаційно-правові засади захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Охарактеризовано соціальний захист дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі таких, що можуть загрожувати їх життю та здоров'ю. Окреслено взаємодію громадськості з органами влади у сфері захисту прав дітей. Узагальнено іноземний досвід організації і реалізації соціального захисту дитинства.

Наприкінці роботи проаналізовано реформування закладів системи інституційного догляду та виховання дітей; визначено проблеми кадрового забезпечення державних органів і служб у сфері захисту дітей та сформульовано шляхи їх вирішення. Зроблено висновок, що комплексна реалізація запропонованих заходів, із забезпеченням їх належної фінансової підтримки, сприятиме вирішенню проблеми кадрового забезпечення державних органів і служб у сфері захисту дітей та, в цілому, покращить вітчизняну систему соціального захисту дитинства.

Ключеві слова: соціальний захист дитинства, дитина-сирота, дитина позбавлена батьківського піклування, складна життєва обставина, орган опіки та піклування, інституційний догляд.

SUMMARY

Surina N.A. Childhood social protection system in Ukraine: current state and development prospects

Graduate work for obtaining an educational degree «Master». Petro Mohyla Black Sea National University. – Mykolaiv, 2019.

The master's thesis is devoted to the characterization of the national system of social protection of childhood and to reviewing the prospects for its development. In the introduction the relevance and level of theme development are substantiated; the purpose and main tasks, object, subject and methods of research are determined. At the beginning of the work, the conceptual foundations of the child welfare system in Ukraine are considered. The main part of the research is devoted to the analysis of the functioning of the child welfare system. The organizational and legal principles of protection of orphans and children deprived of parental care are determined. The social protection of children in difficult life circumstances is characterized. Public interaction with the authorities in the sphere of protection of children's rights is outlined. Foreign experience of organizing and implementing childhood social protection is generalized. At the end of the master's thesis, the reform of institutional care facilities and childcare facilities are analyzed. The problems of staffing of state bodies and services in the field of child protection are identified and the ways of their solution are formulated.

Key words: social protection of childhood, orphan child, a child deprived of parental care, difficult life circumstance, body of guardianship and care, institutional care.